

Schoolschaakplan Amsterdam en Amstelveen 2015-2017.

In dit plan vindt u meer informatie over de deelname aan het regionaal schoolschaakproject, 'SpeelZ'. SpeelZ biedt de mogelijkheid om uw kinderen op school schaaklessen te laten volgen. Deze lessen worden gegeven tijdens schooltijd of als naschoolse opvang. Dit project wordt ondersteund door de Koninklijke Nederlandse Schaakbond i.s.m. Schaakverenigingen Amsterdam West, EsPion en Zukertort.

Inleiding

Sinds 2009 organiseert de Koninklijke Nederlandse Schaakbond (KNSB) met veel succes schaakprojecten in diverse steden in Nederland. Deze projecten begonnen in Eindhoven en zijn er nu ook in Amsterdam West, Den Bosch en Den Haag. Om het schoolschaken te stimuleren verzorgen verenigingen uit de eigen buurt schoolschaaklessen. Deze lessen worden gegeven door vanuit de KNSB opgeleide schaaktrainers. Daarnaast organiseren de verenigingen de Chess Leagues, toernooien speciaal gericht op schoolschaak kinderen. Tijdens de toernooien kunnen kinderen ontdekken of ze schaken een leuke sport vinden.

Vele duizenden kinderen hebben op deze manier kennis gemaakt met het schaken en scholen hebben de schaaklessen opgenomen in het onderwijsprogramma. In het schoolseizoen 2015-2016 breidt de KNSB zijn aanbod uit in de Regio Amsterdam.

Schaken op school met SpeelZ

Leren schaken tijdens of na schooltijd past goed in de onderwijscultuur. Schaken is namelijk niet alleen een sport maar bevat ook een educatieve waarde. Zo leren kinderen door middel van het schaakspel zich beter te concentreren, creatief denken en nadenken over oorzaak en gevolg. Diverse studies in binnen en buitenland (zie bijlage 1) hebben de voordelen van schaken in het onderwijs bewezen. Schaken is geschikt als extra lesmateriaal voor snel lerende kinderen die niet worden uitgedaagd met het reguliere lesmateriaal maar ook voor kinderen die niet de slimste van de klas zijn. Zij worden toch intellectueel gestimuleerd waardoor het (intellectuele) zelfvertrouwen vaak stijgt. Leerlingen die schaken presteren beter op school, kunnen zich langer concentreren, en herkennen sneller verbanden. Hiermee is schaken op school een toegevoegde waarde.

Projectleiders in Amsterdam en Amstelveen

De lessen op school worden altijd gegeven door gediplomeerde schaaktrainers. De trainers gebruiken een schaakleskist ontwikkeld door de Koninklijke Nederlandse Schaakbond in samenwerking met onderwijs psycholoog Poulie Knipscheer. Het project wordt ondersteund door de Schaakverenigingen Amsterdam West, EsPion uit Amsterdam Zuid en Zukertort uit Amstelveen. Drie grote en levendige schaakverenigingen met een goed jeugdaanbod.

Bent u geïnteresseerd? Neem dan contact op met één van onze projectleiders:

Amsterdam West

Robert Scheermeijer
skerie@live.nl
06-28301471

Amsterdam Zuid

Remco Hillebrandt
hieraarde@yahoo.com
06-37161074

Amstelveen

Henk van de Berg
berg60@xs4all.nl
06-30533111

De inhoud van de leskist behorende bij SpeelZ.

Om het scholen zo gemakkelijk mogelijk te maken, zit er in één leskist genoeg schaakmateriaal om 10 kinderen te laten schaken. Een leskist bevat in bruikleen:

- 10 borden en stukken sets
- Een groot demonstratie lesbord
- Verwerkingsopdrachten en spelletjes voor het basisonderwijs
- Lesgevershandleiding voor een schaaktrainer
- Lesgevershandleiding voor een docent uit het basisonderwijs

Daarnaast ontvangen de kinderen allemaal een eigen werkboekje en een code om zelf een digitale schaakcursus (Chess Tutor 1 of 2) thuis te downloaden. Ze kunnen hiermee thuis op de computer oefenen op hun eigen snelheid. Zowel het werkboek als de software mogen zij houden.

Inhoud van de SpeelZ leskist

Opzet school en naschoolse schaaklessen

Voordat de schaaklessen beginnen, krijgt de school of de naschoolse opvang de mogelijkheid om hun leerlingen onder schooltijd naar de Dvd Lang Leve de Koningin te laten kijken (2 maal 1,15 uur). In deze film leert een 8 jarig meisje, dat in eerste instantie rekenen moeilijk vindt, op een hele leuke manier schaken in een sprookjesachtig decor.

Het project kan gestart worden met een kennismakingsles waarvoor geïnteresseerde scholen zich vrijblijvend kunnen inschrijven. De kennismakingslessen worden gegeven door gediplomeerde schaaktrainers van de KNSB en bestaan uit het vertonen van de speelfilm "Lang Leve de Koningin" onder schooltijd voor een hele klas gevolgd door een demonstratie les over schaken van 45 minuten. Er zijn verschillende scholen tot nu toe geweest die de lessen tijdens schooltijd hebben gepland. Indien een school zelf een docent heeft die de basisbeginselen van het schaakspel onder de knie heeft, kan deze met behulp van de leskist ook zelf de lessen verzorgen.

Na de kennismakingsles zijn er vervolgens twee mogelijkheden:

1. De kinderen krijgen vrijblijvend het aanbod tijdens een kennismakingsles om onder schooltijd of onder de naschoolse opvang tijd zich in te schrijven voor een **naschoolse schaakcursus van 10 lessen van een uur**.
2. De school kiest ervoor om **tijdens de reguliere schooluren een schaakcursus van 10 lessen van een uur** aan te bieden voor alle groepen die de kennismaking met dvd hebben gevolgd. Dit aanbod is uitermate geschikt voor zgn. plusleerlingen!

De keuze voor optie 1 of 2 wordt uiterlijk 2 weken voor aanvang van de schaaklessen genomen. De school stemt met de schaakdocent af hoe de werving op de school plaatsvindt. De samenstelling van de groepen wordt in overleg met de schaakdocent gemaakt, inclusief de tijden en de data van de (naschoolse)schaakcursus(sen).

Per groep zal een lesgever worden gezocht en door de schaakbond aangesteld. Het streven is elke (naschoolse) groep niet groter te laten zijn dan maximaal 12 kinderen. De school is verantwoordelijk voor de (naschoolse)cursuslocatie.

Schaaklessen voor ouders

Om ook ouders te betrekken bij de (schaak) ontwikkeling van het kind, kan er ook in plaats van een kindergroep ook een volwassenen groep gevormd worden waarbij de ouders schaakles krijgen op hetzelfde niveau als de kinderen. Het vormen van deze groep moet afgestemd worden met de school of de naschoolse opvang. Het lesmateriaal dat gebruikt kan worden voor deze lessen is hetzelfde als de lesmaterialen in de SpeelZ leskist. Hierdoor kunnen ouders samen met hun kinderen de stof volgen.

Voorwaarden

Wat regelt de Koninklijke Nederlandse Schaakbond?

- De KNSB regelt dat alle deelnemers aan deze (naschoolse) cursussen speciaal scholierenlid worden bij de bond en daarvoor direct een aantal voordelen ontvangen. Zo krijgen deelnemers naast het schaakpakketje met een lesboekje (Opstapje 1, Opstapje 2, Stap 1 of Stap 2), een digitale schaakcursus (Chess Tutor 1 of 2) voor thuis. De KNSB zal in de aanloop naar het project voldoende schaaktrainers opleiden en bemiddelen tussen trainers en scholen. Ook kunnen er trainingen gegeven worden aan docenten van het basisonderwijs met een basiskennis van het schaakspel.
- De KNSB zal de schaakverenigingen gevestigd in de regio Amsterdam ondersteuning vragen bij het opvangen van jeugdleden en het opzetten van vervolgcursussen nadat de school de beginnerscursus heeft verzorgd.
- De KNSB stelt de DVD Lang leven de Koningin beschikbaar voor geïnteresseerde scholen.
- De KNSB zal de kennismakingslessen en reguliere schoolschaaklessen op de scholen verzorgen doormiddel van het inzetten van gediplomeerde trainers.
- De KNSB zal de administratie afhandelen, de materialen verzorgen en de schaakdocenten instrueren en betalen.

Welke taken hebben schaakverenigingen?

- Deelnemers aan de schaaklessen zullen een uitnodiging ontvangen voor de ChessLeague.
- Tevens zullen zij de leerlingen uitnodigingen voor de vaste clubavond en een vervolgcursus op de schaakvereniging.
- De vereniging stelt een verenigingsflyer ter beschikking.

Wat wordt van de school verlangd?

Om deze opzet op vele plaatsen in Nederland mogelijk te maken is voor de betrokken partijen erg belangrijk dat volgens eenzelfde systematiek wordt gewerkt. De school gaat dan ook akkoord bij deelname met de voorwaarden zoals beschreven in bijlage 2. Daarnaast zullen wij bij de planning van de lestijden trachten de wensen van school en de schaakdocent op elkaar af te stemmen. Lukt dit echter niet, dan behoudt de KNSB zich het recht voor om de schaaklessen naar een later moment uit te stellen. Van de school wordt gevraagd indien mogelijk om de wervingsfilm te vertonen, de leerlingen te informeren over de schaakcursus, de inschrijving te verzorgen en de eigen bijdrage te innen. Daarnaast wordt een geschikte lesruimte gevraagd en een opslagplek voor de leskist gedurende de lessen.

De financiering

Kosten en baten

Elke leerling krijgt bij de start van het project zijn eigen werkboek en ChessTutor ter waarde van €25,- (winkelwaarde). Daarnaast mag de school een jaar lang gebruik maken van alle schaakmaterialen. De totale waarde van de leskist bedraagt meer dan € 250,-.

De kosten voor een basiscursus van 10 weken voor een groep van 10 kinderen zijn:

Benodigheden	Kosten	Totaal cursus
Werving en kennismakingsles 2 uur per school	€ 35,- per uur	€ 70
Lesgever Basiscursus 10 x 1 uur	€ 35,- per uur	€ 350
Spelmateriaal in bruikleen	KNSB	€ 0
Lespakket deelnemers	€ 12,50 per deelnemer	€ 125
Locatie	School	€ 0
		€ 545

Er is voldoende lesgevers capaciteit in Amsterdam en Amstelveen beschikbaar om 45 groepen van 10 kinderen te kunnen draaien in een schooljaar.

Vervolg op school in hetzelfde seizoen

Een basiscursus duurt gemiddeld 10 weken, maar een school kan er ook voor kiezen om langer met dezelfde les groep verder te gaan. Materiaal hoeft dan niet opnieuw aangeschaft te worden, wel dient de lesgever betaald te worden. Het voordeel van de vervolgcursus is dat leerlingen stappenexamen mogen doen. Hiermee kunnen ze hun officiële KNSB Stap 1 diploma behalen. De begroting voor een klas van 10 kinderen die na 10 lessen door willen gaan met schaken op school is als volgt:

Benodigheden	Kosten	Totaal
Leerkracht	€35 per uur * 10 extra weken	€ 350,-
Spelmateriaal in bruikleen	KNSB	€ 0,-
Examenpakket met diploma	€2,50 per leerlingen	€ 25,-
		€ 375,-

Planning

Schooljaar 2015/2016

De vakanties in de regio Amsterdam voor het schooljaar 2015/2016 zijn als volgt:

Zomervakantie	t/m 16 augustus	(t/m week 34)
Herfstvakantie	17 oktober t/m 25 oktober	(week 43)
Kerstvakantie	19 december t/m 3 januari	(week 52 t/m week 53)
Voorjaarsvakantie	27 februari t/m 6 maart	(week 9)
Meivakantie	30 april t/m 8 mei	(week 18)
Zomervakantie	16 juli t/m 28 augustus	(week 29 t/m week 34)

Een school kan starten met de cursus op elk gewenst moment.

Bijlage 1: Voordelen van Schaken

Algemeen

- leggen van relaties tussen oorzaak en gevolg(en)
- ontdekken van relaties in tijd en ruimte
- ontdekken van relaties tussen middel en doel
- leren studeren
- leren incasseren
- hersengymnastiek

Denken

- bevorderen van het logisch denken, zoals combineren, coördineren en analyseren van spelsituaties
- bevorderen van het creatieve denken
- het ontwikkelen van eigen denkprincipes
- gebruiken van de fantasie
- praktisch bezig zijn
- trainen van het geheugen
- leren concentreren
- leren gebruik te maken van intuïtie
- bevorderen creativiteit

Tijdens het spelen

- leren een voorstelling te maken van nog niet bestaande situaties
- leren jezelf te controleren
- leren plannen en evalueren
- leren na te denken voordat je iets zegt of doet
- vinden van een oplossing in eenvoudige situaties
- stimuleren om onderzoekend en anticiperend verder te gaan
- visualiseren van problemen die er nog niet zijn
- vinden van de juiste oplossingsstrategie (eliminieren van minder goede oplossingen)
- leren nemen van beslissingen onder tijdsdruk

Onderzoeksresultaten Schaken - Leerprestaties

Schaken bevordert de schoolprestaties van kinderen. Twee internationaal bekende studies en een voor de KNSB uitgevoerde studie tonen dat wetenschappelijk aan.

Professor Leni Verhofstadt-Denève en Johan Christiaen (Gentse universiteit – 1981).

Van de Gemeentelijke jongensschool in Assenade werden de 40 leerlingen van groep zeven twee jaar lang verdeeld over twee even grote groepen. De ene groep van 20 kreeg twee jaar lang intensief schaakles van Johan Christiaen: in totaal 42 schaaklessen van één uur. De andere 20 jongens werden helemaal niet bij het experiment betrokken.

Resultaat: Na twee jaar namen de Gentse onderzoekers bij de leerlingen van beide groepen een reeks vergelijkende tests af. De kinderen die schaakles hadden genoten, presteerden significant beter in de PMS-tests (de voorloper van de CITO-toets in België) en boekten ook betere schoolresultaten (zo'n 5 tot 7 procentpunten beter dan de niet-schakers).

Karel van Delft 1992.

Van Delft vergeleek de schoolresultaten van 77 schakers uit groep acht van een basisschool in Apeldoorn met 201 niet-schakers. De schakende kinderen (ditmaal jongens en meisjes) presteerden een stuk beter dan de niet-schakers op het vlak van rekenen, taal en informatie-verwerking (redeneervermogen). Vooral bij de jongens loopt het verschil op tot 16 procent-punt (percentielscore). De schakende meisjes deden het alleen veel beter met rekenen. Een verklaring voor dat seksverschil geeft van Delft niet.

Jongens	Schakers (56)	Niet-schakers (82)
Taalvaardigheid	63,1 %	46,8 %
Rekenvaardigheid	72,9 %	59,7 %
Informatieverwerking	68,8 %	52,3 %
Meisjes	Schakers (21)	Niet-schakers (119)
Taalvaardigheid	62,4 %	60,6 %
Rekenvaardigheid	72,6 %	63,3 %
Informatieverwerking	67,3 %	64,2 %

Prof. A.D. de Groot – “Schaakinstructie in school?” – in opdracht van de KNSB

Hij heeft gesteld dat het niet is uitgesloten dat schaakonderricht ook een aantal niet-cognitieve leereffecten kan sorteren. Daarbij valt te denken aan zaken als verlies leren accepteren, leren dat door studie vooruitgang is te boeken e.d. Hij veronderstelt verder dat schaken gerelateerd kan zijn aan een productieve en creatieve manier van denken:

- alternatieven onderscheiden
- systematisch opties afzoeken
- zelfstandig beslissingen nemen
- voorwaardelijk en vooruit leren denken
- kritisch de realiteit testen.

Bijlage 2: Voorwaarden deelname aan schoolschaakprogramma van SpeelZ in Amsterdam

Hierbij informeren wij u over de voorwaarden voor deelname aan het Schoolschaakprogramma van SpeelZ in Amsterdam. Voor de lessen aanvangen is het aan te raden dat de leerlingen gekeken hebben naar de Dvd van Lang Leve de Koningin, zodat de schaakdocent daarop kan inspelen. De dvd kan bij de schaakbond kosteloos worden aangevraagd. Een school kan ook kiezen om deze stap over te slaan en direct kinderen te werven voor deelname aan de schaaklessen.

Er zijn vervolgens drie mogelijkheden:

1. De kinderen krijgen vrijblijvend het aanbod tijdens een gratis kennismakingsles onder schooltijd om in te schrijven voor een naschoolse schaakcursus van 10 lessen van een uur.
2. De school kiest ervoor om tijdens de reguliere schooluren een schaakcursus van 10 lessen van een uur aan te bieden, eventueel voorafgegaan dooreen gratis kennismakingsles of voorafgegaan door het bekijken van de dvd Land Leve de Koningin
3. De school start direct met de werving van kinderen die 10 schaaklessen willen volgen.

De keuze voor optie 1, 2 of 3 vernemen wij graag 2 weken voor aanvang van de schaaklessen. Tevens vragen wij u met de schaakdocent af te stemmen hoe de werving plaatsvindt. De samenstelling van de groepen wordt in overleg met de schaakdocent gemaakt, inclusief de tijden en de data van de (naschoolse)schaakcursus(sen).

Per groep zal een lesgever worden gezocht en door de schaakbond aangesteld. Het streven is elke (naschoolse) groep niet groter te laten zijn dan 12 kinderen. De school is verantwoordelijk voor de (naschoolse)cursuslocatie.

Lespakketjes

Bij beide opties ontvangt elk kind van de lesgever bij de schaaklessen een lespakketje bestaande uit een werkboekje en Chess Tutor. Het soort werkboekje wordt afgestemd op het niveau van de groep. De Chess Tutor ontvangt ieder via een licentiecode via de email. Chess Tutor licenties worden alleen op naam uitgegeven (zie ook namen deelnemers). De Chess Tutor software kan eenvoudig zelf worden gedownload en thuis worden gebruikt op de pc als goede oefening bij de groepslessen.

Schaak Materiaal

Bij de cursus kan de lesgever beschikken over een leskist van SpeelZ met 10 sets schaakstukken, borden en een demonstratiebord. Voor elke groep van 10 is in principe een leskist beschikbaar. Bij het samenstellen van de groepen vernemen wij graag exact hoeveel kisten nodig zijn en voor hoeveel kinderen een lespakketje nodig is.

Deze leskisten zijn in bruikleen voor een jaar van de betreffende school. De school betaalt daar geen extra kosten voor. Het lesmateriaal wordt wel eigendom van de school resp. de deelnemers. Na een jaar krijgt u de vraag of de deelname aan het project wordt voortgezet of dat de leskisten retour komen.

Namen deelnemers

Voor het project ontvangen we graag de namen van de uiteindelijke deelnemers en hun geboorte datums. Het enige wat wij met deze gegevens doen is de deelnemers registreren in onze administratie als scholierenlid en wij leveren op naam de Chess Tutor code aan de contactpersoon van de school. Wij publiceren geen namen en alle eventuele correspondentie gaat via uw school.